

Návštěva v České Třebové (1851)

Na pozvání Františka Matouše Klácela se Božena Němcová zastavuje v roce 1851 Na Horách u České Třebové. Cestuje společně s dětmi Karlem, Dorou, Hynkem a Jaroslavem. V hostinci s lázněmi, postaveném v roce 1770, tráví čas v září 1851. V tu dobu lázně nefungují a jako pokoje pro hosty slouží malé místnosti lázní, dříve určené pro koupele. Nepohodlí však Němcové nevadí, užívá si přírody, v dopisech přátelům líčí idylické scény dětí hrajících si v blátě a běžících po lesích, radost z jezení chleba, tvarohu a pití mléka. Oceňuje, že má čas na čtení a procházky přírodou. Líbí se jí společné zpěvy českých a německých poutníků, kteří ke kapli s léčivým pramenem přichází.

„Byla bych vám již psala, kdybych nebyla příliš zaneprázdněna užíváním idylického života zdejšího. Věru zde okřeje člověk; pomyslete si, co já to všechno mám. Hory, lesy, rozkošné vyhlídky, vodu jako kystal (zázračnou ještě k tomu), lázně, samotu; spravedlivou smetanu, dobrý chléb s chutným máslem a tvarohem.... Ty dva svátky bylo zde u lesní kapličky sta poutníků z celého okolí, a Němci i Češi, všechno to zpívá dohromady, každý svou...“

(z dopisu B. Němcové z České Třebové Johaně a Žofii Rottovým do Prahy, 1851)

S Klácelem je Božena Němcová v písemném kontaktu od roku 1848, kdy vyšel v časopise *Týdeník jeho*

článek *Na uváženou*, vyzývající k založení již zmíněného Českomoravského bratrstva. Klácel má radost, že může s Němcovou diskutovat o tématech, která je spojují. Když ale 20. září přijel na návštěvu další člen Bratrstva, Ivan (Jan) Helcelet, profesor olomoucké filosofické fakulty, zjišťuje s nelibostí, že náklonnost mezi Němcovou a přítelem Helceletem je větší, než by si představoval. Večer rozvášněný pár opouští. Následujícího dne ráno Helcelet odjíždí z České Třebové a sám brzy střízlivými slovy vztah s provdanou spisovatelkou narovnává zpět do přátelské roviny.

O deset let později se Božena Němcová ocitá v České Třebové znovu, když sem nemocná dochází z Litomyšle konzultovat svůj zdravotní stav s doktorem Františkem Rybičkou.

Budova lázní Na Horách, ve které Němcová bydlela, se nedochovala. Původní hostinec i s lázněmi v roce 1868 vyhořel a následujícího roku byla postavena nynější restaurace se sálem. V roce 1932 byla na průčelí osazena pamětní deska, připomínající spisovatelčin zdejší pobyt.

František Matouš Klácel Na Horách na obraze od H. Hartmana. V pozadí ještě původní podoba lázeňského hostince.

Kresba Boženy Němcové tužkou z r. 1850 od malíře Josefa Václava Myslivečka

Ivan Helcelet na portrétu z r. 1839, milenec B. Němcové během pobytu v České Třebové a celoživotní přítel

Lázně Na Horách s kaplí P. Marie Pomocné nad zázračnou studánkou. Vpravo nová budova restaurace se sálem z r. 1869; 1. třetina 20. století